

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИЙ

Кафедра «Управління державними і корпоративними фінансами»

М.О.Єрьоміна

ЗАВДАННЯ
до практичних занять
з дисципліни

СОБІВАРТІСТЬ І ТАРИФИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Єрьоміна М.О. Собівартість і тарифи залізничного транспорту: Завдання до практичних занять. – Харків, Укр ДуЗТ, 2016. – 75 с.

Рекомендується для магістрів економічних спеціальностей всіх форм навчання.

Завдання до практичних занять розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Управління державними і корпоративними фінансами» 19 травня 2016 р., протокол № 12.

Рецензент

д.е.н. проф. І.Ю.Зайцева

ЗМІСТ

Вступ

Тема 1 Витрати виробництва і собівартість продукції

Тема 2 Основні принципи розрахунку собівартості продукції

Тема 3 Калькуляція собівартості перевезень на залізничному транспорті

Тема 4 Розрахункові методи визначення собівартості перевезень

Тема 5 Розрахунок собівартості перевезень окремих родів вантажів

6.1. Особливості розрахунків собівартості пасажирських перевезень в сучасних умовах

Список використаних джерел

Вступ

Метою проходження практичних занять є закріплення теоретичних знань та надання практичних навичок з використання основних прийомів і методів оцінки собівартості та формування тарифів на різні види перевезень та на продукція й послуги підприємств залізничного транспорту; набуття навиків аналізу отриманих результатів і розробки відповідних управлінських рішень й використання найефективніших форм і методів оцінки собівартості і шляхів мінімізації її величини.

Під час вивчення навчальної дисципліни на практичних заняттях студент повинен оволодіти навичками оцінки собівартості продукції залізничного транспорту в сучасних умовах нестабільності середовища транспортного ринку та навчитися здійснювати кількісну і якісну оцінку факторів зовнішнього і внутрішнього середовища ринку транспортних послуг для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Практичне заняття складається з завдань, в які включено запитання за темами, задачі та різного роду завдання. Таким чином, запропоновані методичні вказівки не тільки полегшують опанування студентом матеріалу дисципліни, а й орієнтують його на самостійну перевірку якості засвоєння цього матеріалу, що робить більш ефективним його спілкування з викладачем, націлюючи на відповіді з конкретних питань.

До кожної теми включено теми рефератів. Обсяг рефератів 3-5 сторінок. Написання та захист рефератів на практичних заняттях передбачає обговорення теми на практичних заняттях, що сприяє максимально повного розкриття зазначених питань.

Тема 1 Витрати виробництва і собівартість продукції.

Вивчення теми доцільно розпочати з визначення поняття витрат і собівартості продукції.

Особливу увагу слід приділити визначення собівартості продукції виробничих підприємств

Заключним етапом розгляду теми має стати аналіз та дослідження експлуатаційних витрат і собівартості залізничних перевезень

Питання до практичних занять

1. Що таке собівартість.
2. Що таке виробнича собівартість.
3. Що таке повна собівартість.

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Експлуатаційні витрати —

Собівартість продукції —

Вартість продукції -

Експлуатаційні витрати залізничного транспорту —

Оборотні засоби підприємства —

Фонди обігу —

Оборотні кошти підприємства —

Розв'яжіть задачі та надайте відповіді з поясненнями та висновками

Задача 1

За місяць завод виробив 1000 тис. одиниць продукції. Витрати за елементами у тис. грн. склали: зарплата - 30, матеріали - 100, електроенергія - 10, інші - 10. Розрахувати собівартість продукції.

Задача 2

Використовуючи дані попередньої задачі розрахувати собівартість продукції, якщо незавершене виробництво на початок місяця 40 тис.грн., А на кінець 10 тис.грн.

Задача 3

У двох цехах заводу виробляється п'ять видів продукції: у першому - А, Б, В, у другому - Г, Д. За місяць вироблено продукції А - 500 шт., Б – 1000 шт., В - 800 шт., Г - 2000 шт., Д - 2500 шт. Зарплата виробничих робітників по продукції склала в тис. грн.: А - 4000, Б - 10000, В - 6000, Г - 2000, Д - 15000. Цехові витрати першого цеху - 4000 тис. грн., другого - 6250 тис. грн. Загальнозаводські - 9000 тис. грн. Розрахувати собівартість кожного виду продукції.

Задача 4

У порядку послідовної обробки в першому цеху заводу вироблено 1000 заготовок, а в другому - 800 деталей після обробки заготовок. Зарплата по першому цеху 50000 грн., По другому - 30 000 грн., Загальнозаводські - 320000 грн. Розрахувати собівартість готових деталей.

Задача 5

У порядку послідовної обробки перший цех виробляє два види напівфабрикатів, а другий - готову продукцію з них. За місяць перший цех виготовив напівфабрикатів А - 3000 шт., Б - 5000 шт., а другий 3000 продукції А і 45000 Б. Витрати по першому цеху склали: зарплата на напівфабрикат А - 20500 грн., на Б - 45000 грн.; інші прямі витрати на А - 50800 грн., на Б - 32 000 грн.; цехові по першому цеху - 50000 грн. У другому цеху зарплата на продукцію А - 35000 грн., Б - 30000 грн., цехові - 24000 грн., Загальнозаводські витрати - 93000 грн. Розрахувати собівартість продукції А та Б.

Теми рефератів

Тема 1 Основи калькуляції промислової продукції

Тема 2 Нормативний метод

Тема 3 Повиробний метод

Тема 4 Попередельний метод

Тема 5 Розподіл умовно-постійних витрат традиційним способом

Тема 2 Основні принципи розрахунку собівартості продукції

Вивчення теми необхідно розпочати з розгляду загальних основ калькуляції собівартості продукції

Далі потрібно розглянути методи розрахунку собівартості продукції на підприємствах промислового типу

Заключним етапом розгляду теми має розрахунок собівартості продукції на промислових підприємствах залізничного транспорту

Питання до практичних занять

1. Що таке калькування собівартості.
2. Що включають в себе експлуатаційні видатки залізниць.
3. Що відноситься до прямих видатків залізниць.
4. Що відноситься до непрямих видатків залізниць.

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Собівартість промислової продукції –

Виробнича собівартість промислової продукції –

Повна собівартість промислової продукції

Основне виробництво –

Допоміжне виробництво –

Попроцесний метод калькулювання витрат

Позамовний метод визначення собівартості продукції

Нормативний метод визначення собівартості продукції

Попередільний метод визначення собівартості продукції

Метод за виробом калькулювання витрат

Фактична собівартість

Розв'яжіть задачі та надайте відповіді з поясненнями та висновками

Задача 1

Розрахувати структуру експлуатаційних витрат залізниці за елементами витрат, якщо витрати у млн. грн. склали: зарплата 5,1; матеріали 0,92; паливо 0,94; електроенергія 1,0; інші 1,3.

Задача 2

Розрахувати структуру експлуатаційних витрат за господарствами, якщо витрати пасажирського господарства у млн. грн. 0,16; вантажного – 0,38; руху

Задача 3

Розрахувати структуру витрат пасажирського господарства, якщо витрати у тис. грн. склали: зарплата 105,3; матеріали 4,1; паливо 1,8; електроенергія 1,0; інші 39,9.

Задача 4

Розрахувати структуру вантажного господарства, якщо витрати у тис. грн. склали: зарплата 601,1; матеріали 23,7; паливо 7,6; електроенергія 71,2; інші 140,0.

Задача 5

Розрахувати структуру колійного господарства, якщо витрати у тис. грн. склали: зарплата 732,1; матеріали 104,4; паливо 5,4; електроенергія 9,9; інші 1720,5.

Теми рефератів

Тема 1 Нормування витрат

Тема 2 Метод нормування: розрахунково-аналітичний

Тема 3 Досвідний метод

Тема 4 Розрахунково-аналітичний метод

Глава 3 Калькуляція собівартості перевезень на залізничному транспорті.

Вивчення теми необхідно розпочати з розгляду особливостей розрахунку собівартості перевезень на залізницях

Далі потрібно розглянути:

- калькуляцію собівартості перевезень вантажів і пасажирів
- калькуляцію собівартості перевезень за видами тяг
- калькуляцію собівартості вантажних і пасажирських перевезень за видами сполучень
- калькуляцію собівартості вантажних перевезень по операціях перевізного процесу

Особливу увагу слід приділити визначенню собівартості вантажних перевезень по категоріях поїздів

Заключним етапом розгляду теми має стати калькуляція собівартості продукції відокремлених підприємств залізничного транспорту

Питання до практичних занять

1. На яких рівнях визначається собівартість залізничних перевезень.
2. Що таке маржинальні витрати.
3. Що собою представляє номенклатура витрат по основній діяльності підприємств залізничного транспорту. Навіщо її застосовують.

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Калькуляція —

**Експлуатаційні витрати залізничного транспорту–
Елементи витрат –
Продукція залізничного транспорту —
Витратні ставки -**

Розв'яжіть задачу та надайте відповіді з поясненнями та висновками

Розрахувати собівартість вантажних, пасажирських перевезень та наведеної продукції на відділенні, розподіливши попередньо витрати господарства руху за видами перевезень, за наступними даними:

1. витрати (чисельник - всього, знаменник у тому числі заробітна плата) відділення з перевезень пасажирського господарства склали 1330 \ 953 тис.грн., вантажного 2879 \ 1822 тис.грн., господарства руху з маневрової роботи на вантажних і сортувальних станціях - 725 \ 712 тис.грн., маневрової роботи на інших станціях 572 \ 562 тис.грн., приймання і відправлення поїздів на вантажних і сортувальних станціях - 708 \ 595, інші основні витрати господарства - 2375 \ 1880, загальні основні і загальногосподарські - 1650 \ 800, витрати інших господарств, пов'язані з пасажирськими перевезеннями - 19431, з вантажними - 57068 тис.грн.

2. показники для розподілу витрат: вагоно - км наведені пасажирські 101, вантажні 4084 млн., локомотиво- км у голові і в одиночному проходженні пасажирські 8294, вантажні -19411.

3. пасажиро- км - 3250 млн., ткм нетто експлуатаційні – 31975.

Теми рефератів

Тема 1 Основні об'ємні показники залізничного транспорту
Вантажообіг. Пасажирообіг, приведені тоно-км

Тема 2 Види видатків за перевезеннями

Тема 3 Калькуляція собівартості перевезень вантажів та пасажирів

Тема 4 Розрахункові методи визначення собівартості перевезень.

Вивчення теми необхідно розпочати з розгляду методу розрахунку собівартості перевезень за окремими статтями номенклатури витрат.

Особливу увагу слід приділити розгляду метода одиничних витратних ставок.

Далі потрібно розглянути метод коефіцієнтів зміни середньодорожньої собівартості перевезень.

Заключним етапом розгляду теми має стати вивчення метода питомих ваг витрат та метод коефіцієнтів впливу.

Питання до практичних занять

1. Назвіть методи розрахунку собівартості перевезень вантажів і пасажирів.
2. Метод розрахунку за окремими статтями номенклатури витрат.
3. Метод видаткових ставок.
4. Метод коефіцієнтів зміни середньо залізничної собівартості перевезень.
5. Метод питомих ваг видатків.
6. Метод коефіцієнтів впливу.
7. Основні етапи розрахунку при визначенні собівартості перевезень за окремими статтями номенклатури видатків.
8. Основні етапи розрахунку при визначенні собівартості перевезень методом одиничних видаткових ставок.
9. Назвіть основні калькуляційні вимірники при визначенні собівартості перевезень методом одиничних видаткових ставок.
10. Якими способами розподіляються видатки на вантажні та пасажирські перевезення при визначенні собівартості перевезень вантажів та пасажирів
11. Якими способами розподіляються видатки при визначенні собівартості по видам тяги.
12. Якими способами розподіляються видатки при визначенні собівартості за видами сполучень.
13. Якими способами розподіляються видатки при визначенні собівартості за операціями процесу перевезень.
14. Якими способами розподіляються видатки при визначенні собівартості за категоріями потягів.
15. Основні принципи при визначенні собівартості перевезень методом одиничних ставок.

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Умови перевезень –

Постійні витрати

Змінні витрати

Валові витрати

Середні витрати —

Витрати на одиницю продукції —

Прямі витрати —

Поточні витрати —

Розв'яжіть задачу та надайте відповіді з поясненнями та висновками

Задача 1

Розрахувати собівартість 10 ткм нетто в середніх умовах методом витратних ставок при електровозній тязі за наступними даними: динамічне

навантаження навантаженого вагона 47, 2 т/ваг, коефіцієнт порожнього пробігу до навантаженим 0,35, середньодобовий пробіг вагона 260 км, вага тари вагона 22 т, вага поїзда бруто 2860 т, коефіцієнт допоміжного пробігу локомотивів до пробігу на чолі 0,16, то ж лінійного - 0,12, дільнична швидкість руху вантажного поїзда 40,5 км/год, збірною - 20 км/год, середньодобовий пробіг електровоза - 610 км, вага локомотива 180 т, на 10000 ткм бруто расходується 110 кВт - год електроенергії, 5 % пробігу поїзда відноситься до збірних, коефіцієнт, що враховує додатковий час поїзної бригади 1,35, локомотивної 1,5, дальність перевезення 750 км, середня вага відправки - 50 т на 1000 ваг- км витрачено 0,42 маневрових лок- год.

Задача 2

Використовуючи умови попередньої задачі, розрахувати собівартість 10 ткм нетто при динамічній 50 і 60 т/ваг і величину зміни собівартості в грн. і відсотках.

Задача 3

Використовуючи умову задачі 1, розрахувати собівартість 10 ткм нетто при вазі поїзда 3000 т, 4000 і 5000 і величину зміни собівартості.

Задача 4

Використовуючи умову задачі 1, розрахувати собівартість 10 ткм, якщо відомо, що перевозиться вугілля в напіввагонах з тарою 21,5 т/ваг., електровоз ЧС 4 вага електровоза 165 т, навантаження навантаженого вагона 55 т.

Задача 5

Використовуючи умову задачі 1, розрахувати собівартість 10 ткм, якщо перевезення здійснюються при тепловозній тязі, вага тепловоза 254 т, середньодобовий пробіг тепловоза - 500 км, дільнична швидкість - 38 км/год, норма витрати палива - 44 кг на 10000 ткм бруто вагонів.

Теми рефератів

Тема 1 Формування тарифу на вантажні перевезення

Тема 2 Формування тарифу на пасажирські перевезення

Тема 5 Розрахунок собівартості перевезень окремих родів вантажів.

Вивчення теми необхідно розпочати з розрахунку витрат за операціями перевізного процесу.

Особливу увагу слід приділити розгляду впливу дальності на собівартість вантажних перевезень.

Далі потрібно розглянути визначення собівартості перевезень окремих родів вантажів.

Також необхідно дослідити собівартість перевезень в окремих категоріях поїздів.

Заключним етапом розгляду теми має стати вивчення собівартості перевезень в окремих типах вагонів.

Питання до практичних занять

1. Що включає до себе перевізний процес на залізничному транспорті? Поясніть кожну з операцій.

2. Що впливає на собівартість вантажних перевезень?

3. Як впливає дальність перевезень на собівартість вантажних перевезень?

4. Поясніть особливості визначення собівартості перевезень окремих родів вантажів.

5. Як визначається собівартість перевезень в окремих категоріях поїздів?

6. Розкрийте методику визначення собівартості перевезень в окремих типах вагонів.

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Густина перевезень -

Дальність перевезення вантажів -

Вантаж -

Вантажні операції –

Перевізний процес—

Тарифи на перевезення вантажів –

Теми рефератів

Тема 1 Фактори впливу на собівартість вантажних перевезень

Тема 2 Моделювання собівартості вантажних перевезень

Тема 6. Розрахунок собівартості пасажирських перевезень

Вивчення теми необхідно розпочати з розгляду особливостей розрахунків собівартості пасажирських перевезень в сучасних умовах.

Особливу увагу слід приділити розгляду собівартості перевезень в окремих категоріях поїздів

Заключним етапом розгляду теми має стати собівартість перевезень пасажирів у вагонах різного типу

Питання до практичних занять

1. На базі яких підприємств створені департаменти з обслуговування пасажирів та що входить до їх складу?

2. На чому базується визначення собівартості пасажирських перевезень при всіх формах управління ними ?

3. Як розподіляються витрати на перевезення за видами тяги?

4. Які існують особливості при розрахунку собівартості перевезень приміських пасажирів?

5. Яким чином визначаються умовно-постійні витрати та які їх складові?

6. Як розподіляються витрати на перевезення при визначенні собівартості в окремих категоріях поїздів?

7. Як розподіляються витрати на перевезення при визначенні собівартості перевезень пасажирів у вагонах різного типу?

Основні терміни і поняття (дати визначення)

Категорії вагонів: м'які —

Категорії поїздів:

Пряме залізничне сполучення —

Багаж —

Вантажобагаж —

Підприємства залізничного транспорту —

Приміський поїзд —

Теми рефератів

Тема 1 Фактори впливу на собівартість пасажирських перевезень

Тема 2 Моделювання собівартості пасажирських перевезень

Рекомендована література

Базова

Законодавчі акти

1. Конституція України // www.rada.gov.ua.
2. Методичні вказівки з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті (Наказ Міністерства транспорту України від 5 лютого 2002 р. № 65)
3. Закон України «Про ціни та ціноутворення»;
4. Закон України «Про природні монополії»;
5. Номенклатура витрат по основній діяльності підприємств залізничного транспорту України. Головне фінансово-економічне управління Укрзалізниці, зі змінами та доповненнями «ВАТ ІКТП-Центр» 2001

Підручники (навчальні посібники)

1. Себестоимость железнодорожных перевозок. Учебник для вузов ж-д транспорта [Текст]: Н.Г. Смехова, А.И. Купоров-М.Маршрут, 2003.-494с.
2. Колесников О.В. Цінова політика [Текст]: – О.В. Колесников Харків, УкрДАЗТ, 2005. - 61с. (ББК 65А22я73)
3. Козлов Т.И. Статистика железнодорожного транспорта [Текст]: Учеб. для вузов Т.И. Козлова, А.А.Поликарпова. -2е узд. перераб. – М.: Транспорт, 1990.-327с,
4. Андреев В.Г. «Статистика залізничного транспорту» [Текст]: Підручник. – Х.: УкрДАЗТ 2010.
5. Фінанси підприємств А.М.Поддєрьоргін, 6-те вид., перероб та допов. – К.КНЕУ, 2006.-552с.
6. Дикань, В. Л. Техніко – економічний аналіз діяльності підприємств залізничного транспорту [Текст] : підручник / В. Л. Дикань, В. В. Компанієць, І. Л. Назаренко. – Х. : УкрДАЗТ, 2013. – 547 с.
7. Основи економіки транспорту [Текст] : підручник / під ред. В. І. Щелкунова, Ю. Ф. Кулаєва. – К. : Кондор, 2011. – 391 с.
8. Економіка, організація і планування виробництва на залізничному транспорті. Ч. 1: навч. посібник. – К. : Дельта, 2008.
9. Колесникова Н. М. Конспект лекцій з дисц. «Управління витратами на залізничному транспорті». – Х.: УкрДАЗТ, 2006. – 58 с.
10. І.Ю.Зайцева, М.О.Єршоміна, О.А.Криворученко Фінанси залізничного транспорту [Текст]: навч. пос. / Х. : УкрДАЗТ, 2017.

Допоміжна

1. Расходы инфраструктуры железнодорожного транспорта [Текст]: учебное пособие / М. : ФГОУ “Учеб. – метод. центр по образованию на ж/д транспорте”, 2010
2. Економіка вагонного господарства: навч. посібник / К.: Видав. “Логос”, 2007

3. Економіка, організація і планування виробництва на залізничному транспорті. / Ч. 1: навч. посібник К.: Дельта, 2008.
4. УрГУПС. Вып. 64(147): Экономика и управление транспортной отрасли/ Екатеринбург: УрГУПС, 2008
5. Позднякова Л.О. Економіка залізничного транспорту: навч. пос. / Х. : УкрДАЗТ, 2010
6. Суховая О. Н. Экономика путевого хозяйства: ученик / М. : ГОУ «Учеб.-метод. центр по образованию на ж/д транспорте», 2008
7. Євсєєва О. О. Основи економіки транспорту: конспект лекцій / Х. : УкрДАЗТ, 2011
8. Щелкунов В. І., Кулаєв Ю. Ф. Основи економіки транспорту: підручник / К. : Кондор, 2011
9. Зоріна О. І. Аналіз господарської діяльності на залізничному транспорті: конспект лекцій / Х. : УкрДАЗТ, 2010.

15. Інформаційні ресурси

1. НТБ УкрДУЗТ (м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7).
2. Медіатека УкрДУЗТ (м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7).
3. ХДНБ ім. В.Г. Короленка (м. Харків, пров. Короленка, 18).
4. Харківський ЦНТЕІ (м. Харків, просп. Гагаріна, 4).
5. Бібліотека кафедри «Управління державними і корпоративними фінансами» (3.526).
6. Джерела Internet. :
  - portal.rada.gov.ua (Офіційний портал Верховної Ради України (ua));
  - president.gov.ua (Офіційне інтернет-представництво глави держави);
  - <http://www.kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);
  - www.me.gov.ua/ (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України);
  - minfin.gov.ua – (Міністерство фінансів України);
  - www.uz.gov.ua – (Офіційний веб-сайт Укрзалізниці);
  - mtu.gov.ua (Міністерство інфраструктури України);
  - <http://www.economy.nauka.com.ua/> (Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (постанова президії ВАК України № 2-05/3 від 08.07.2009 р.);
  - <http://pte.diit.edu.ua> (Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету ім. ак. В. Лазаряна "Проблеми економіки транспорту")